

Vrienden van het Airborne Museum

NIEUWSBRIEF No.28

OCTOBER 1987

Utrechtseweg 232
6862 AZ Oosterbeek
tel.: 085-337710, postgironr. 4403641

Redactie:
Drs.R.P.G.A.Voskuil

De Nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar.

Thema-middag op zaterdag 28 november a.s.

Op zaterdag 28 november a.s. organiseert onze Vereniging weer een speciale themamiddag voor leden. Evenals in voorgaande jaren zijn we ook deze keer weer te gast in het ELEKTRUM in Arnhem.

Het programma ziet er als volgt uit:

13.30 - 14.00 uur: Ontvangst van de leden.

14.00 - 15.00 uur: Lezing door de heer Troost uit Andelst over tijdens de Slag om Arnhem neergeschoten Geallieerde vliegtuigen.

De afgelopen tien jaar heeft de heer Troost in samenwerking met de Werkgroep Lucht oorlog van de Historische Kring Kesteren een studie gemaakt van tijdens de Slag om Arnhem gecrashte Geallieerde vliegtuigen en de lotgevallen van hun bemanningen. Hij heeft zich daarbij vooral verdiept in de geschiedenis van de toestellen die in de Midden-Betuwe neerkwamen tussen 17 en 25 september 1944. Het gaat hierbij om jagers, transporttoestellen en vroegtijdig neergekomen zweefvliegtuigen. Alleen al in de Midden-Betuwe kwamen in die periode enkele tientallen toestellen neer.

Sommige vliegtuigen konden een noodlanding maken waarbij de bemanning zich kon redden. Vaak werden de leden van zo'n bemanning opgevangen door de plaatselijke Ondergrondse, die dan probeerde ze uit de handen van de Duitsers te houden.

Ook het lot van de bemanningen van zweefvliegtuigen, die door kabelbreuk of andere oorzaken de landingsterreinen bij Wolfheze niet konden bereiken en die in de Betuwe een noodlanding moesten maken, vormt een onderwerp van studie voor de heer Troost. Hij heeft in de loop der jaren over dit onderwerp een unieke collectie foto's verzameld, en deze zal in de vorm van dia's bij de lezing worden vertoond.

15.00 - 15.30 uur: PAUZE. Gedurende de pauze zal de Boekendienst met een uitgebreide boekentafel aanwezig zijn.

15.30 - 16.00 uur: Slot van de lezing van de heer Troost en gelegenheid tot het stellen van vragen.

16.00 - 16.30 uur: Vertoning van twee amateurfilms over het binnentrekken in Oosterbeek van Britse troepen op maandag 18 september 1944.

Twee burgers hebben op 18 september 1944 in Oosterbeek met hun 8mm camera's de langstreckende Britse troepen op weg naar Arnhem op film vastgelegd.

Tandarts Clous maakte zijn opnamen vooral vanuit zijn tuin op de hoek van de Utrechtseweg en de Lebrechtweg. Een klein deel van deze opnamen werd in 1967 verwerkt in de wetenschappelijke documentaire over de Slag om Arnhem, die door de Stichting Film en Wetenschap in Utrecht werd vervaardigd. Tijdens deze themamiddag zal voor het eerst de complete film van de heer Clous worden vertoond. Tweehonderd meter verder naar het westen op de Utrechtseweg filmde op die 18e september de heer Quarles van Ufford de activiteiten van de Britten. Interessant is dat de troepen die eerst door de heer Quarles bij de Dennekamp werden gefilmd, vooral langsrijdende jeeps van het RECCE-squadron, kort daarop op film werden vastgelegd door de heer Clous.

Beide kostbare 8mm filmpjes zijn nu in hun geheel op 16mm film gecopieerd om vertoning voor een groter publiek mogelijk te maken.

Het is voor het eerst dat de twee films in hun geheel tijdens één voorstelling zullen worden vertoond en de voor de film van de heer Quarles van Ufford is het een echte "première".

Ca. 16.30 uur: Einde thema-middag.

Het ELEKTRUM is gelegen aan de Klingelbeekseweg in Arnhem, enige honderden meters westelijk van de splitsing van Onderlangs en Bovenover. Het telefoonnummer van het ELEKTRUM is: 085-568020.

Bericht van de Penningmeester.

Bij deze Nieuwsbrief is de acceptgirokaart voor de betaling van Uw contributie voor 1988 ingesloten. De contributie bedraagt f 20,- voor een gewoon lidmaatschap en f 30,- voor een gezinslidmaatschap.

Leden van wie de contributie vóór de datum van de thema-middag (28 november) is ontvangen, kunnen hun lidmaatschapskaart op die dag van de Penningmeester in ontvangst nemen.

Boekje "De Tommies komen" wordt in het Engels vertaald.

Het boekje "De Tommies komen", dat werd uitgereikt aan kinderen die deelnamen aan de bloemlegging op het Airborne Kerkhof, zal op veler verzoek in het Engels worden vertaald. Er zal een beperkte oplage van gedrukt worden, die binnenkort in de verkoop zal komen. In de volgende Nieuwsbrief zullen details over deze uitgave worden bekend gemaakt.

Het "Stoelenproject".

Sinds het verschijnen van de vorige Nieuwsbrief zijn weer vijf stoelen geschonken aan het Airborne Museum. Op 28 augustus droegen Captain Richard Bingley, Ir Oudendal en de heer en mevrouw Vissers-v.d.Kaay ieder een stoel over aan de heer Verlinden, Voorzitter van de Stichting Airborne Museum. De stoel van Richard Bingley is opgedragen aan: "6th Platoon S Coy 1st Battalion The Parachute Regiment; de stoel van de heer Oudendal aan: "Dr.Francois Louis Oudendal, voormalig Geneesheer-Directeur 'Oranje-Nassau's Oord' bij Renkum, 1891-1953".

Op 16 september werden tijdens een bijeenkomst met de Thanet Branch twee stoelen overgedragen. Eén stoel werd opgedragen aan: "All members 156 Battalion The Parachute Regiment" en de andere stoel aan: "All members 1st Airborne Divisional Signal Regiment". Een toezegging voor een stoel van het 10e Para Bataljon is binnen, terwijl diverse giften reeds zijn gereserveerd voor de aankoop van een tafel. In de loop van de winter hopen wij dit succesvolle project als beeindigd te kunnen beschouwen.

Overigens moeten we hier nog bij aantekenen dat, in tegenstelling tot wat wij in Nieuwsbrief No.26 vermeldden, de Stichting voor Heemkunde hun stoelen en bijbehorende vergadertafel niet hebben teruggevraagd voor eigen gebruik. Dit meubilair zal in verschillende zalen van het Airborne Museum een plaats krijgen. (Chr.v.R.)

Duitse raket gevonden tegenover het Airborne Museum.

Op woensdag 16 september werd aan de rand van een maisveld langs de Oranjeweg, schuin tegenover het Airborne Museum een Duitse raket ("Würffgranat") met een springlading van 70 kg.TNT ontdekt. Personeel van het Explosieven Opruimings Commando besloot het projectiel ter plaatse te laten ontploffen omdat vervoer moeilijk bleek. In de wijde omtrek werden rond 7 uur in de avond alle wegen voor het verkeer afgesloten en het publiek werd geadviseerd uit de buurt te blijven. Generaal Urquhart, die kort daarvoor in Hotel De Bilderberg was gearriveerd, wandelde die avond met zijn vrouw in de buurt van de Oranjeweg, toen hij werd tegengehouden door de politie. Hoofdagent Van Oosten, die de generaal direct herkende, verzocht hem vriendelijk niet verder te wandelen. Van Oosten: "Generaal, U heeft hier de strijd in september 1944 overleefd; als U nu uit de buurt van deze Duitse raket blijft, overleeft U ook dit bezoek aan Oosterbeek!" Generaal Urquhart nam deze vriendelijke raad uiteraard ter harte.

De ontploffing van de raket veroorzaakte een meters diepe krater in het maisveld en was tot in het Airborne Museum voelbaar.

Zwarteweg 14, Arnhem, 17 september 1987. Generaal Urquhart vertelt aan mevrouw L. van Wordragen van het Comité "Arnhem-West", waar hij in september 1944 vanuit het raam van de bovenverdieping een Duitse tank kon zien staan. (Foto: B.de Reus)

Generaal Urquhart even terug op Zwarteweg 14 in Arnhem.

Tijdens de door het comité "Arnhem-West" georganiseerde bijeenkomst in de wijk Lombok op 17 september, maakte Generaal Urquhart van de gelegenheid gebruik om even terug te gaan naar het huis Zwarteweg 14. In september 1944 had hij zich daar 36 uur moeten schuil houden om niet in handen van de Duitsers te vallen. (zie foto)

Betonnen sokkel voor de SHERMAN-tank.

De in de vorige Nieuwsbrief aangekondigde plannen voor de plaatsing van de SHERMAN-tank op een betonnen sokkel vorderen gestaag. Een verzoek tot goedkeuring is via het Stichtingsbestuur aan de Gemeente Renkum gestuurd. Begrotingen en calculaties zijn reeds binnen. Indien het plan doorgaat hoopt het Stichtingsbestuur voor de realisatie een beroep te kunnen doen op de Vrienden van het Airborne Museum ten-einde met maximale inzet en minimale kosten het project te kunnen afronden. (Chr.v.R.)

Bezoek van invalide veteranen aan de Airborne Herdenking.

Ook dit jaar heeft onze Vereniging, samen met de Ziektenkostenverzekering "Het Zilveren Kruis" elf oud-Airbornes kunnen uitnodigen voor de pelgrimage naar Arnhem en Oosterbeek. De geheel verzorgde vliegreis, het vervoer en verblijf in Nederland en het vorstelijke onthaal oogstten veel lof. Vanwege hun lichamelijke toestand vereisten de invalide gasten extra aandacht. Een van hen moest zelfs wegens ademhalingsproblemen in het ziekenhuis worden opgenomen. Dankzij een optimale behandeling, waarvoor "Het Zilveren Kruis" garant stond, kon ook deze deelnemer tijdig en zonder problemen naar Engeland terugkeren. Deze keer betrof de uitnodiging oud-strijders van het 1e en 2e Para Bataljon; volgend jaar hopen wij leden van andere eenheden te mogen uitnodigen. Deze mensen worden in samenwerking met de Britse oud-strijders organisaties geselecteerd. Het betreft altijd veteranen die door een slechte lichamelijke conditie en door materiële omstandigheden nooit of bijna nooit in de gelegenheid zijn geweest een Airborne Herdenking bij te wonen. (Chr.v.R.)

Nieuwe herdenkings-envelop.

Traditiegetrouw heeft de Stichting Airborne Museum ook dit jaar ter gelegenheid van de herdenking van de Slag om Arnhem een speciale envelop uitgegeven. Deze staat dit jaar in het teken van de 1st Airlanding Brigade. De envelop, die is afgestempeld op 17 september, toont een foto van Brigade-Generaal P.H.W.Hicks, in 1944 commandant van de 1st Airlanding Brigade. Ook de emblemen van de drie bataljons van de brigade: de Kings Own Scottish Borderers, de South Staffordshires en het Border Regiment zijn op de envelop afgebeeld. Iedere envelop is genummerd. Prijs: f 5,-.

Videoband Herdenkingsdienst 1987.

De herdenkingsdienst die op zondag 20 september op de Airborne Begraafplaats in Oosterbeek werd gehouden, is in z'n geheel op video opgenomen door het videoproduktiebedrijf J.Bal uit Oosterbeek. Deze 65 minuten durende band is verkrijgbaar in het Airborne Museum. Op VHS en Betamax bedraagt de prijs f 35,- en op V2000 f 40,-

Videoband van de film "THEIRS IS THE GLORY".

Sinds kort is in het Airborne Museum de videoband van de film "THEIRS IS THE GLORY" te koop. De band is gemaakt van de originele, onverkorte film, zoals die in september 1946 in première ging. De film heeft geen Nederlandse ondertiteling. Bij de videoband zit een beschrijving over de opnamen van de film, die in augustus en september 1945 werden gemaakt. De prijs van de band bedraagt f 87,50.

Luchtfoto-mozaïek van de gevechtsterreinen bij Arnhem te koop.

Tijdens de herdenking van de Slag om Arnhem in september 1984 ontvingen de veteranen als herinnering een groot luchtfoto-mozaïek van het gevechtsterrein bij Arnhem. Het mozaïek is samengesteld uit originele luchtfoto's die in september 1944 door Geallieerde verkenningsvliegtuigen werden gemaakt. Van dit luchtfoto-mozaïek zijn nog een aantal exemplaren beschikbaar en deze worden à f 2,50 per stuk verkocht in het Airborne Museum.

Jurk van parachutezijde geschonken.

De heer Th.Peelen uit Rheden heeft aan het Airborne Museum een jurk geschonken, die is vervaardigd van parachutezijde. Direct na de landingen op 17 september 1944 verzamelden burgers uit Wolfheze, Heelsum en Renkum grote aantallen parachutes om daar kleren van de te kunnen maken. De door de heer Peelen geschonken jurk is een van de weinige die meer dan veertig jaar later nog geheel gaaf bewaard is gebleven.

Nieuwe druk van de museumgids.

Er is een nieuwe druk van de gids voor het Airborne Museum verschenen. Naast kleine wijzigingen in de inhoud en toevoeging van een foto van het vernieuwde diorama in de kelder, is ook de omslag wat veranderd. Boven de foto van het huidige Airborne Museum staat nu een foto van Huize Hartenstein, zoals dat er in 1945 uitzag.

De heer Van Woerkom schenkt bijzondere camera.

De heer D.van Woerkom was een van de burgers in Oosterbeek die in september 1944 nog beschikte over een fotocamera en een zuinig bewaard rolletje film. Toen op 18 september 1944 soldaten van het RECCE-Squadron met hun jeep tijdens een verkenningsstocht terecht kwamen in de Backerstraat in Oosterbeek, fotografeerde de heer Van Woerkom hun activiteiten. Zowel zijn camera als de originele negatieven zijn bewaard gebleven. Ze werden samen met andere originele camera's en foto's tentoongesteld in het Airborne Museum tijdens de expositie "Fotograferen tijdens de Slag om Arnhem", die in het voorjaar van 1985 werd gehouden. De heer Van Woerkom heeft nu zijn camera en de negatieven overgedragen aan het Airborne Museum.